

Sygn. akt I.Ca 377/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2018 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Alicja Wiśniewska
Sędziowie:	SSO Małgorzata Szostak – Szydłowska SSO Antoni Czeszkiewicz
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2018 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. H.**

przeciwko (...) **Spółka z o.o. G.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki M. H. od wyroku Sądu Rejonowego w Elku

z dnia 18 czerwca 2018 roku sygn. akt I C 452/17

I. Oddala apelację;

II. Zasądza od powódki M. H. na rzecz pozwanej (...) Sp. z o.o. w G. kwotę 1.800,- zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II-giej instancji.

SSO Antoni Czeszkiewicz SSO Małgorzata Szostak - Szydłowska SSO Alicja Wiśniewska

Sygn. akt: I. Ca. 377/18

UZASADNIENIE

Powódka M. H. wystąpiła z pozwem przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G., w którym domagała się orzeczenia nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, iż pozwany winien zapłacić kwotę 10.986,34 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 września 2016 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania według norm przepisanych tytułem części ceny za sprzedaną pozwanej przez powódkę kukurydzę. Wskazywała, że z należnej kwoty 50.583,93 zł pozwana zapłaciła tylko 39.597,59 zł.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 23 marca 2017 r., sygn. akt I Nc 474/17, Sąd Rejonowy w Elku uwzględnił w całości żądanie pozwu.

Pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. w sprzeciwie od nakazu zapłaty domagała się oddalenia powództwa i zasądzenia od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nie kwestionowała, iż nabyła kukurydzę od powódki, lecz jej transport z dnia 10 sierpnia 2016 r. nie spełniał wymagań jakościowych i nie został przez pozwaną przyjęty, dwa kolejne transporty kukurydzy spełniały wymagania jakościowe i zostały przyjęte. Zgodnie z porozumieniem stron pierwsze dwa transporty miały być potwierdzeniem jakości kukurydzy, a w przypadku złych parametrów kukurydzy umowa miała być anulowana bez konsekwencji dla stron. Wobec niezrealizowania umowy przez powódkę pozwana przestawiła do potrącenia wierzytelność odszkodowawczą wynikającą z poniesionych kosztów transportu wadliwego towaru, który został zwrócony powódce. Dnia 24 sierpnia 2016 r. towar dostarczony przez powódkę również nie spełniał wymogów jakościowych i został ostatecznie sprzedany przez pozwaną innemu odbiorcy - Wytwórni (...) w K.. Z tytułu poniesionych kosztów transportu pozwana wystawiła powódce faktury, które nie zostały opłacone, stąd kwoty z nich wynikające przedstawiła do potrącenia. Ponadto wobec niezrealizowania przez powódkę umowy sprzedaży pozwana dokonała zakupu zastępczego za kwotę 9.085,26 zł. Ogółem wierzytelności przestawione przez pozwaną do potrącenia to 1.103,14 zł z tytułu zakupu zastępczego i z tytułu kosztów transportu 3.649,56 zł oraz 6.223,64 zł.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2018 r. sygn. akt I. C. 452/17 Sąd Rejonowy w Elku oddalił powództwo oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3.634 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powódka M. H. jest rolnikiem ryczałtowym zajmującym się produkcją kukurydzy. Pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. zawarł umowę z powódką, przedmiotem której było nabycie kukurydzy w dniu 31 sierpnia 2016 r. Powódka wystawiła fakturę (...) dotyczącą sprzedaży kukurydzy na kwotę brutto w wysokości 50.583,93 zł, która została opłacona przez pozwaną Spółkę do kwoty 39.597,59 zł. Pomimo wezwania do zapłaty dochodzona pozwem kwota nie została uiszczona.

Przed zawarciem umowy powódka współpracowała z pozwaną (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w G.. Za każdym razem zawierane były umowy w formie pisemnej. Strony nie miały zastrzeżeń odnośnie realizacji tych umów. Dnia 10 sierpnia 2016 r. pozwana odebrała od powódki kukurydzę z przeznaczeniem na eksport w G.. Transport ten został powódce zwrócony z powodu niespełniania wymagań jakościowych. Dwa następne transporty kukurydzy zostały przez pozwaną przyjęte, gdyż wymagania jakościowe zostały spełnione. Dnia 24 sierpnia 2016 r. pozwana odebrała od powódki kukurydzę przeznaczoną do odbiorcy (...) Spółka z o.o., który zakwestionował jakość tej kukurydzy. Pozwana próbowała w porozumieniu z powódką znaleźć innego odbiorcę towaru (...) spółka z o.o. z siedziba w M.), który to także zakwestionował jakość towaru. Ostatecznie towar został sprzedany do spółki (...). Za transport zapłaciła pozwana, która wystawiła fakturę tego dotyczącą na kwotę 3.649,56 zł i oświadczeniem z dnia 21 lutego 2017 r. dokonała potrącenia przysługującej jej z tego tytułu wierzytelności z wierzytelnością powódki określoną w fakturze (...).

Wobec zrealizowania umowy nr (...) w zakresie 157,16 MT kukurydzy pozwana dokonała zakupu zastępczego odnośnie 342,84 MT i poniosła z tego tytułu koszty w wysokości 9.085,26 zł, po czym wystawiła notę obciążeniową dnia 31 grudnia 2016 r. W związku z brakiem uiszczenia wynikającej z niej kwoty przez powódkę, pozwana dokonała potrącenia wierzytelności opisanej z noty obciążeniowej nr (...) z wierzytelnością powódki wobec pozwanego określonej w fakturze (...).

Ogółem wierzytelność przedstawiona do potrącenia składa się z kwoty 3.649,56 zł (koszty transportu towaru – transport z dnia 10 sierpnia 2016 r.), kwoty 6.223,64 zł (koszty transportu towaru – transport z dnia 24 sierpnia 2016 r.), kwoty 1.1103,14 zł (koszt zakupu zastępczego), przy czym do potrącenia przedstawiono tylko tę kwotę, choć cała wyniosła z tego tytułu 9.085,26 zł. W konsekwencji po zsumowaniu daje to kwotę dochodzoną pozwem – 10.986,34 zł.

Sąd Rejonowy podkreślił, że fakt złej jakości kukurydzy dostarczonej pozwanej przez powódkę potwierdził protokół badania. Pozwana poniosła koszty transportu, których wysokość w żaden sposób nie została przez powódkę

zakwestionowana i które nadawały się do potrącenia. Sam fakt niepodpisania umowy przez powódkę nie świadczy o tym, iż umowa sprzedaży nie została zawarta. Gdyby tak było powódka nie wydałaby towaru firmie wynajętej przez pozwaną do transportu. Słuchany w charakterze świadka mąż powódki A. H. twierdził, że wysłane przez powódkę do pozwanej samochody z towarem to samochody próbne, lecz nawet jeśli tak było, to także została zawarta umowa pomiędzy stronami. Sąd Rejonowy uznał, że wersja przedstawiona przez pozwaną jest znacznie bardziej prawdopodobna i powódka nie dostarczyła pozwanej wymaganej ilości towaru. W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że powódka umowy nie zrealizowała i nie dostarczyła wymaganej ilości towaru, wobec czego w myśl art. 479 k.c. pozwana Spółka miała prawo dokonać zakupu zastępczego, którego kosztami obciążyła powódkę. Zdaniem Sądu Rejonowego, powódka nie udowodniła dochodzonego roszczenia i brak jest dowodów na to, że strony zawarły umowę kontraktacji regulowaną przepisami art. 613 i n. k.c. Powódka jest też doświadczonym rolnikiem i ma świadomość zasad obrotu i obowiązujących reguł zgodnie z przepisami.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy rozstrzygnął zgodnie z art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka M. H., zarzucając:

- 1) naruszenie art. 535 k.c. w zw. z art. 66 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że pomiędzy stronami doszło per facta concludentia do zawarcia umowy sprzedaży na podstawie umowy nr (...) z dnia 09.08.2016 r. i nr (...) z dnia 19.08.2016 r. obejmującej sprzedaż 500 MT i 1000 MT kukurydzy,
- 2) naruszenie art. 535 k.c. poprzez przyjęcie, że umowa pomiędzy stronami zawierała essentialia negotii właściwe dla umowy sprzedaży, podczas gdy strony nie ustaliły ceny za sprzedaż,
- 3) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebraniem materiałem dowodowym, tj. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:
 - a) sprzeczne z zebraniem materiałem dowodowym przyjęcie, że powódka powinna rozliczyć się z pozwaną za dokonanie przez pozwaną zakupu zastępczego odnośnie 342,84 MT na podstawie umowy nr (...), podczas gdy na stronie 5 uzasadnienia Sąd stwierdza, że umowa została zawarta ustnie, bo powódka nie podpisała jej wersji papierowej,
 - b) sprzeczne z zebraniem materiałem dowodowym przyjęcie, że powódkę obciążały koszty transportu podczas gdy na str. 5 uzasadnienia Sąd stwierdza, że umowa została zawarta ustnie, bo powódka nie podpisała jej wersji papierowej,
 - c) sprzeczne z zebraniem materiałem dowodowym przyjęcie, że powódka wystawiła fakturę dotyczącą sprzedaży kukurydzy na kwotę brutto z podatkiem VAT w wysokości 50.583,93 zł podczas gdy przedmiotową fakturę wystawiła pozwana,
 - d) sprzeczne z zebraniem materiałem dowodowym przyjęcie, że na powódce ciążył ciężar udowodnienia dochodzonego roszczenia podczas gdy powódka przeprowadziła dowód na poparcie dochodzonego roszczenia w postaci faktury wystawionej przez pozwanego na kwotę 50.583,93 zł za sprzedaż kukurydzy (k. 10) i pominięcie, że pozwana powinna przeprowadzić dowód na poparcie wniesionego zarzutu potrącenia.

W oparciu o powyższe zarzuty, powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej na jej rzecz dochodzonej pozwem kwoty 10.986,34 zł oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację, pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew zapatrywaniom skarżącej, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które są rezultatem właściwej i rzetelnej oceny dowodów odpowiadającej wymogom art. 233 § 1 k.p.c. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy

podziela i przyjmuje za własne poczynione w sprawie ustalenia faktyczne, stąd nie ma konieczności ich ponownego przytaczania, a należało je jedynie poszerzyć na podstawie materiału dowodowego zebranego przed Sądem pierwszej instancji.

Podkreślić jedynie należy, że ramy swobodnej oceny dowodów zakreślone są przez wymogi procedury, zasady doświadczenia życiowego, reguły logicznego myślenia i pewien poziom świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków i wążąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału w sprawie. W zakreślonych powyżej ramach decyduje zatem przekonanie sądu nie zaś strony. Nie jest tym samym wystarczające samo przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu. Dla podważenia dokonanej przez sąd oceny dowodów oraz poczynionych w oparciu o nią ustaleń nie jest bowiem nawet wystarczające wskazanie, że zgromadzone dowody pozwalają także na wyciągnięcie odmiennych wniosków co do okoliczności faktycznych danej sprawy, lecz skuteczne postawienie zarzutu odnośnie przeprowadzonej przez sąd oceny dowodów wymaga wykazania, przy posłużeniu się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że sąd naruszył ustanowione w art. 233 § 1 k.p.c. zasady oceny wiarygodności oraz mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy. Takich zarzutów skarżąca natomiast nie przedstawiła.

Wbrew twierdzeniom skarżącej, Sąd Rejonowy słusznie uznał, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umów nr (...) i zostały w istocie zawarte przez strony w drodze czynności konkludentnych. W tym przedmiocie ma zastosowanie między innymi art. 60 k.c. stanowiący, że z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny. Jeżeli zatem dla ważności czynności prawnej nie jest wymagana forma szczególna, oświadczenie woli może być wyrażone w każdy, obiektywnie zrozumiały sposób, a więc wyraźnie albo dorozumianie przez jakiekolwiek zachowanie się, które w okolicznościach towarzyszących wyraża w sposób dostatecznie zrozumiały wolę wywołania określonych skutków prawnych. Zarówno w judykaturze, jak i doktrynie podkreśla się, że złożenie oświadczenia może być zarówno jednostkową czynnością, jak i całym procesem zachowań podmiotu składającego to oświadczenie, o ile w oparciu o całokształt okoliczności można podmiotowi składającemu oświadczenie przypisać zamiar wywołania określonych skutków prawnych, czyli gdy zachowanie to niesie za sobą określony komunikat mający wywołać skutki prawne (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1998 r., III CZP 71/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 131, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1980 r., II CR 110/80, OSNCP 1980, nr 11, poz. 222, z dnia 28 września 1993 r., I CRN 74/93, OSNC 1994, nr 7 - 8, poz. 162, z dnia 28 stycznia 2004 r., IV CK 425/02, z dnia 5 kwietnia 2006 r., I CSK 149/05, Rej. 2008, nr 11, s. 150, z dnia 28 lutego 1998 r., III CSK 531/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 13, z dnia 26 czerwca 2008 r., II CSK 80/08, MoPr. 2008, nr 22, s. 1215, z dnia 18 czerwca 2010 r., V CSK 430/09, OSNC - ZD 2011, Nr 2, poz. 25, z dnia 11 kwietnia 2000 r., III CKN 233/00, z dnia 21 lutego 2004 r., IV CK 356/02, z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 351/12).

Natomiast reguły wykładni oświadczeń woli należy stosować nie tylko do ustalenia treści złożonych oświadczeń woli, ale także do stwierdzenia, czy dane zachowania stron stanowią oświadczenie woli (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSNC 2007, nr 4, poz. 59, z dnia 14 listopada 2008 r., V CSK 174/08, z dnia 14 maja 2009 r., I CSK 401/08, z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 302/12, M. Prawn. 2015/4/211, z dnia 3 czerwca 2015 r., V CSK 588/14). Treść czynności prawnej i zamiar stron powinny być ustalone i tłumaczone według zasad określonych w art. 65 k.c. Jednak dokonywanie wykładni nie uzasadnia przypisania czynnościom prawnym treści, jakie nie wynikają ani z nich, ani z ustawy, ani z zasad współżycia społecznego, czy ustalonych zwyczajów (art. 56 k.c.). Natomiast dyrektywy interpretacyjne zawarte w art. 65 k.c. odnoszą się zarówno do wszystkich kategorii czynności prawnych (art. 65 § 1 k.c.) jak i wyłącznie do umów (art. 65 § 2 k.c.) (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSNC 2007, nr 4, poz. 59, z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 302/12, M. Prawn. 2015/4/211, z dnia 9 października 2014 r., I CSK 320/14).

Strona pozwana dowiodła, że zanim doszło do zawarcia umów nr (...), strony wcześniej prowadziły współpracę gospodarczą, w ramach której m. in. w dniu 27 sierpnia 2014 r. zawarły umowę sprzedaży oznaczoną nr (...), na podstawie której powódka zobowiązała się sprzedać pozwanej 100 MT kukurydzy (k. 46-47). Podobnie rzecz się miała

w czerwcu 2016 r., kiedy to doszło do zawarcia między stronami umowy sprzedaży (...) MT kukurydzy oznaczonej nr (...) (k. 48-50). Zawarcie obu tych umów dochodziło w formie pisemnej wykorzystując do tego wzory umów dostosowane do sprzedawanego towaru, w szczególności w zakresie jakości oraz innych niezbędnych właściwości towaru.

Również w dniu 9 sierpnia 2016 r. doszło do zawarcia umowy sprzedaży oznaczonej nr (...), na mocy której powódka zobowiązała się sprzedać pozwanej 1000 MT kukurydzy, która miała zostać wydana w okresie od dnia 16 sierpnia 2016 r. do dnia 9 września 2016 r. Treść tej umowy została przesłana powódce, na adres email przez nią wskazany. Powódka pomimo, iż nie odesłała pozwanej podpisanej umowy, przystąpiła jednak do jej realizacji. W ramach tej umowy powódka już w dniu 10 sierpnia 2016 r. transportem o numerach rejestracyjnych (...) przywiozła pozwanej kukurydzę z przeznaczeniem na eksport przez port w G.. Towar ten jednak nie został przyjęty do rozładowania, z uwagi na brak spełnienia wymagań jakościowych, po czym został zwrócony powódce do miejsca jego pierwotnego załadunku (k. 77). W ramach tej umowy powódka wydała pozwanej jeszcze dwa transporty kukurydzy w dniu 11 sierpnia 2016 r., które spełniały wymagania jakościowe i zostały przeznaczone na eksport przez port w G..

Równocześnie z realizacją umowy nr (...) powódka zawarła z pozwaną kolejną umowę, której przedmiotem było 500 MT kukurydzy, z terminem realizacji w okresie 19-31 sierpnia 2016 r. Umowa ta została oznaczona nr (...). W umowie tej na skutek uzgodnień pracownika pozwanej – świadka M. K. z działającym w imieniu powódki jej mężem – świadkiem A. H. dodatkowo zapisano, że dwa pierwsze transporty miały potwierdzić jakość towaru. Natomiast w przypadku złych parametrów umowa miała zostać anulowana bez konsekwencji dla obu stron. Powódka nie sprzeciwiała się powyższym postanowieniom umowy.

Podkreślić przy tym trzeba, że powódce należy przypisać status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 43⁽¹⁾ k.c., albowiem prowadzi ona w sposób zawodowy i stały, w celu osiągania zysków, zorganizowaną produkcję rolną, a także uczestniczy w obrocie gospodarczym, o czym świadczą chociażby wcześniej zawarte z pozwaną umowy sprzedaży kukurydzy. Niczego w tej kwalifikacji działalności gospodarczej nie zmienia art. 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, stwierdzający, że przepisów tej ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów oraz wyrobu określonej ilości wina. Wyłączenie przewidziane w tym przepisie, działające zresztą wyłącznie w ramach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a więc w dziedzinie prawa publicznego (administracyjnego), nie odbiera działalności rolniczej cech działalności gospodarczej; działalność ta pozostaje działalnością gospodarczą (art. 2 ustawy), a jedynie nie stosuje się do niej jej dalszych unormowań ustawy (por. np. uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 kwietnia 2007 r., II OPS 1/07, ONSAiWSA 2007, nr 3, poz. 62, oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 sierpnia 2007 r., II OSK 1618/06). Należy także podkreślić, że umowa sprzedaży - umowa nazwana unormowana w kodeksie cywilnym - jest umową charakterystyczną dla obrotu gospodarczego; najczęściej dotyczy dużych ilości produktów rolnych wytwarzanych bezpośrednio przez producenta rolnego i przeznaczonych - bezpośrednio lub pośrednio - na rynek (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1998 r., I CKN 576/97). Jej zawarcie przez producenta rolnego zazwyczaj oznacza, że prowadzi on działalność gospodarczą i jest uczestnikiem obrotu gospodarczego. Taka też sytuacja zachodzi po stronie powódki.

Zanim powódka przystąpiła do realizacji umowy nr (...), otrzymała ich treść drogą mailową i nie kwestionowała zapisów postanowień. Mając zatem na względzie treść art. 77¹ k.c. w myśl którego w wypadku gdy umowę zawartą pomiędzy przedsiębiorcami bez zachowania formy pisemnej jedna strona niezwłocznie potwierdzi w piśmie skierowanym do drugiej strony, a pismo to zawiera zmiany lub uzupełnienia umowy, niezmienną jej treść, strony wiąże umowa o treści określonej w piśmie potwierdzającym, chyba że druga strona niezwłocznie się temu sprzeciwiła na piśmie, wysłanie podpisanej przez pozwaną umowy w formie uzgodnionej przez strony uznać należy za pismo potwierdzające, warunkujące finalną treść zawartych pomiędzy stronami umów, z uwagi na brak jakiegokolwiek sprzeciwu powódki co do treści przesłanych umów.

Odwołując się więc do zasad logiki życiowej stwierdzić należy, że gdyby powódka nie chciała zawrzeć ww. umów z pozwaną, to po otrzymaniu kilku wiadomości e-mail ponaglących ją do podpisania umów sprzedaży kukurydzy, odpisałaby pozwanej, że nie zawarła takich umów i że odmawia ich podpisania. Jednak powódka tego nie uczyniła. Co więcej, w dalszym ciągu prowadziła korespondencję e-mail z pozwaną w przedmiocie ustalania kolejnych transportów towaru i przystąpiła do wykonania umów poprzez dostarczenie powódce części ustalonego w nich towaru.

Należy też zgodzić się ze stroną pozwaną, iż żaden przepis prawa nie determinuje ważności umowy sprzedaży od zawarcia jej w formie pisemnej. W ustawie o zmianie ustawy o agencji rynku rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1419] wprowadzono art. 38q, którym wprowadzono konieczność zawierania pisemnych umów na dostarczanie produktów rolnych, jednakże obowiązek taki nie istnieje przy umowach sprzedaży. Ustawa wprost posługuje się pojęciem dostarczenia towaru, nie zaś sprzedaży towaru. Z definicji art. 613 k.c. wynika, że umową, w której strona zobowiązuje się do wytworzenia i dostarczenia towaru jest umowa kontraktacji. Tymczasem w przedmiotowych umowach strony wprost wykluczyły jakoby umowy te były umowami kontraktacji. Umowy nr (...) zatytułowane są jako umowy sprzedaży, a w ich pkt. 9 i 10 wprost wskazano, że umowy nie są umowami kontraktacji, zaś sprzedający nie jest zobowiązany do wytworzenia towaru.

Warto jest też podkreślić, że nie zawarcie umów w formie pisemnej nie stanowi o ich nieważności. Ustawa o organizacji niektórych rynków rolnych nie przewiduje, aby niedochowanie formy pisemnej umowy stanowiło o nieważności umowy. Czynność prawna dokonana nawet z naruszeniem wymogu formy jest w pełni skuteczna. Dodatkowo, ww. ustawa w art. 38q ust. 1a, przewiduje możliwość zawarcia umowy w formie innej niż pisemna tj. w formie dokumentowej lub w formie elektronicznej oraz przewiduje, że wszystkie elementy umów na dostawę produktów rolnych zawieranych przez producentów, odbiorców, przetwórców lub dystrybutorów, mogą być swobodnie negocjowane między stronami. Nie ma więc przeszkód, aby tak jak w umowach sprzedaży nr (...) ustalić, że podpisanie umów oraz wszystkich dokumentów z nimi związanych drogą faksową i/lub pocztą elektroniczną było wiążące. Umowa zawarta w takiej formie jest skuteczna, natomiast twierdzenia powódki jakoby nie uzgadniała z pozwaną, że przesłanie w wiadomości email treści umowy, znanej wcześniej powódce, jest wiążące.

W tych warunkach należy podzielić argumentację Sądu I instancji, że między stronami doszło do zawarcia umów sprzedaży nr (...), które określały cenę towaru odpowiednio na kwoty po 610,00 zł/MT netto i 605,00 zł/MT netto. Ponadto umowy te określały wszystkie pozostałe elementy przedmiotowo istotne umowy sprzedaży, w tym rodzaj towaru, który powódka miała sprzedać pozwanej, jego ilość i jakość.

Wbrew twierdzeniom skarżącej, w niniejszej sprawie nie zaszła sprzeczność między istotnymi ustaleniami Sądu I instancji a materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Zauważyć należy, że zawarcie umów sprzedaży w sposób dorozumiany, nie wyłącza możliwości obciążenia sprzedającego kosztami zakupu zastępczego, o którym mowa w art. 479 k.c. Możliwość dokonania zakupu zastępczego nie jest uzależniona od zawarcia umowy w formie pisemnej, tym bardziej, że jest uprawnieniem przewidzianym wprost w Kodeksie cywilnym. Stąd też Sąd I instancji słusznie uznał, że powódka winna zwrócić poniesioną przez pozwaną na jej koszt i ryzyko należność tytułem dokonanego zakupu zastępczego towaru. Nie zachodzi więc sprzeczność, o której mowa apelacji powódki.

Należy wskazać, że z przepisu art. 476 k.c. wynika domniemanie, że dłużnik, który nie dotrzymuje terminu wykonania zobowiązania (tak w całości, jak i w części tj. np. w zakresie usunięcia wady), pozostaje w zwłoce; może uwolnić się od niekorzystnych dla niego następstw kwalifikowanego opóźnienia, jeżeli wykaże, że niedotrzymanie terminu spełnienia świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które nie ponosi odpowiedzialności. Z kolei do skutków zwłoki dłużnika w wykonaniu świadczenia, którego przedmiotem są rzeczy oznaczone co do gatunku (a taki charakter posiadała kukurydza - co wynika także z treści i formy zawartych umów) należy, stosownie do art. 479 k.c., uprawnienie wierzyciela do nabycia na koszt dłużnika takiej samej ilości rzeczy tego samego gatunku. Skorzystanie z tego uprawnienia zależy od woli wierzyciela, także co do sposobu, w jaki je zrealizuje, nie wymaga podania przyczyn, powiadomienia dłużnika albo uzyskania jego zgody. Wierzyciel może skorzystać z uprawnienia, które najpełniej uwzględnia jego interes i będzie adekwatne do charakteru stosunku zobowiązaniowego. Założeniem tego

uregulowania jest wykonanie przez wierzyciela zobowiązania dłużnika dla realizacji celu łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, skoro rodzaj świadczenia nie wymaga współdziałania dłużnika. Nie jest to jednak świadczenie w ścisłym znaczeniu, przewidzianym umową, a jedynie jego surogat. Jeżeli nabycie rzeczy wynika z umowy wzajemnej, to po zrealizowaniu go przez wierzyciela, obowiązek dłużnika dotyczy kosztów nabycia, pomniejszonych o cenę, do której uregulowania zobowiązany byłby wierzyciel. Na takie rozumienie zasad stosowania art. 479 k.c. wskazują wypowiedzi Sądu Najwyższego, zawarte między innymi w wyrokach: z dnia 4 lutego 2011 r., III CSK 161/10 i z dnia 7 listopada 2013 r., V CSK 550/12.

Nie można również podzielić zarzutów skarżącej, iż nie obciążały jej koszty transportu poniesione przez pozwaną w wyniku dostarczenia przez powódkę towaru nienależytej jakości. Na rozprawie przeprowadzonej przed Sądem I instancji w dniu 5 czerwca 2018 r. świadek A. H. reprezentujący powódkę w stosunkach handlowych prowadzonych z pozwaną, potwierdził, że transporty były wykonywane przez pozwaną przez wynajęte samochody oraz że transporty z towarem wracały do powódki z uwagi na niespełnienie parametrów jakościowych towaru. Co więcej, świadek potwierdził, że gdy okazało się, że towar nie odpowiadał warunkom ustalonym w umowach sprzedaży, pozwana za zgodą i na jego polecenie przekazała transport do kilku innych kontrahentów. Pozwana pokryła koszty dokonanego transportu i przedstawiła z tego tytułu powódce faktury wystawione przez firmę spedycyjną do zapłaty. Zwroty towaru następowały z przyczyn leżących po stronie powódki, spowodowanych złą jakością towaru, zatem powódka winna ponieść koszty dokonanego transportu.

Nie znajdując zatem podstaw do uwzględnienia apelacji pozwanych, Sąd Okręgowy na mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Powódka, która przegrała postępowanie apelacyjne, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. powinna zwrócić pozwanej poniesione przez nią koszty postępowania odwoławczego, na które składają się: wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 1.800 zł, określone zgodnie ze stawkami wymienionymi w § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

SSO Antoni Czeszkiewicz SSO Małgorzata Szostak - Szydłowska SSO Alicja Wiśniewska